

Podgorica 24.02.2022.godine
Br. 03/1-013/22-74

IZVJEŠTAJ O RADU CENTRA ZA ALTERNATIVNO RJEŠAVANJE SPOROVA ZA 2021. GODINU

Razvojem alternativnih načina rješavanja sporova, građanima i pravnim licima se omogućava da uz sudski postupak mogu izabrati i druge načine za rješavanje sporova, koji zbog brzine, jednostavnosti i manjih troškova mogu biti prikladniji od samog sudskog postupka. Navedeno je posebno značajno jer alternativni načini rješavanja sporova omogućavaju stvaranje tolerantnog okruženja, očuvanje dobrih odnosa između stranaka u sporu, smanjenje ekonomskog i društvenog utroška itd.

Tokom 2021. godine, Centar za alternativno rješavanje sporova (u daljem tekstu: Centar) se pored redovnih aktivnosti koje su se, shodno Zakonu o alternativnom rješavanju sporova („Sl.list CG”, br. 77/20), odnosile na vršenje stručnih i administrativnih poslova u vezi sa medijacijom i drugim načinima alternativnog rješavanja sporova, informisanje stručne i šire javnost o mogućnostima i prednostima alternativnog rješavanja sporova, praćenje i ocjenu rada medijatora i evalutora spora, sprovođenje obuka (bazičnih i naprednih) za medijatore i evaluatore spora, kao i za druga lica koja sprovode druge postupke alternativnog rješavanja sporova i dr., bavio i realizacijom ciljeva i ključnih obaveza iz Programa razvoja ARS za 2019-2021; radom na implementaciji Zakona o alternativnom rješavanju sporova (u daljem tekstu: Zakon o ARS) i uspostavljanju jedinstvene prakse; izradom predloga Programa razvoja ARS za 2022-2024; uspostavljanjem i unapređenjem saradnje sa međunarodnim partnerima u cilju obezbjeđenja finansijske i ekspertske podrške, a sve shodno mogućnostima s obzirom na pandemiju COVID-19.

U februaru 2021.godine Centar je, kao i svake godine, shodno urađenoj analizi potreba i raspoloživim budžetskim sredstvima, pripremio Plan obuka za 2021.godinu i Program rada Centra za 2021.godinu, koji su utvrđeni od strane Upravnog odbora Centra.

Realizovane aktivnosti Centra za 2021.godinu, shodno zakonskim obavezama i obavezama iz strateškog dokumenta i Godišnjeg programa rada Centra za 2021.godinu, se mogu grupisati u one koje su se odnosili na:

1.primjenu Zakona o ARS, koji je donio niz novih zakonskih rješenja i za koji se tokom 2021.godine tek uspostavljala praksa, kroz prevazilaženje niza problema i različitih pristupa u njegovoj primjeni od strane relevantnih aktera u postupku medijacije, kao i

- primjenom Zakona o izmjenama i dopunama zakona o parničnom postupku i Zakona o izmjenama i dopunama porodičnog zakona („Sl.list CG”, br. 76/20);
2. edukaciju novih medijatora i unapređenje stručnih kompetencija licenciranih medijatora kroz organizovanje specijalizovanih/naprednih obuka;
  3. edukaciju relevantnih aktera u postupku medijacije – sudija, predstavnika lokalne samouprave, osiguravajućih društava;
  4. informisanje opšte i stručne javnosti o medijaciji i alternativnom rješavanju sporova generalno, kroz kontinuiranu promociju;
  - 5.uspostavljanju i unapređenju saradnje sa međunarodnim partnerima u cilju obezbjeđenja finansijske i ekspertske podrške;
  6. administriranju i sprovođenju postupaka medijacije, kako u predmetima upućenim od strane osnovnih sudova i Privrednog suda Crne Gore, tako i u postupcima pokrenutim po predlozima za pokretanje medijacije, prije pokretanja sudskog postupka, u Podgorici i drugim crnogorskim opštinama;
  7. izradu prve verzije predloga Programa razvoja ARS za 2022-2024.godinu i
  8. ostalim poslovima iz nadležnosti Centra.

1. Primjena Zakona o ARS i drugih relevantnih zakona u oblasti alternativnog rješavanja sporova

1.1. Zakon o ARS i Zakon o izmjenama i dopunama zakona o parničnom postupku su donijeli niz novih zakonskih rješenja koji su različito bili tumačeni od implementatora zakona i time doveli do različite primjene i pristupa u njihovoj primjeni, što je vodilo neujednačenoj praksi koja se tek počela ustanovljavati. U cilju prevazilaženja nastalih problema i obezbjeđenja preduslova za adekvatnu i ujednačenu primjenu pomenutih zakona, posebno pojedinih rješenja, Centar je organizovao sastanke sa predsjednicima pojedinih osnovnih sudova i sudijama parničarima u tim sudovima (Podgorica, Bijelo Polje, Nikšić, Kotor, Herceg Novi, Ulcinj, Bar i Cetinje), kao i sa VD predsjednicom Vrhovnog suda kojom prilikom je ukazano na potrebu organizovanja, u narednoj godini, stručnih skupova sa predsjednicima građanskih odjeljenja u osnovnim sudovima i Privrednom sudu CG.

1.2. Centar je organizovao dana 09. novembra 2021.godine radni sastanak sa upraviteljima pisarnica i sekretarima osnovnih sudova u Crnoj Gori. Cilj sastanka bio je sagledavanje dosadašnje prakse u radu osnovnih sudova kada je u pitanju primjena Zakona o ARS, Zakona o sudovima i Sudskog poslovnika. Sastanku je prisustvovalo 18 predstavnika osnovnih sudova i to iz Podgorice, Danilovgrada, Nikšića, Kolašina, Berana, Plava, Rožaja, Ulcinja, Bara, Cetinja, Kotora i Herceg Novog.

2. Edukacija novih medijatora i unapređenje stručnih kapaciteta i kompetencija licenciranih medijatora

Sprovodeći mjere iz Programa razvoja alternativnih načina rješavanja sporova a shodno procjeni potreba za povećanjem broja medijatora u pojedinim gradovima, posebno uzimajući u obzir donošenje novih zakonskih rješenja u oblasti alternativnog rješavanja sporova koja su umnogome proširila djelokrug rada Centra i znatno povećali broj predmeta koji se upućuju Centru, Centar je, shodno finansijskim mogućnostima i situaciji sa COVID-om 19, posebnu pažnju posvetio sprovođenju bazičnih obuka novih medijatora i naprednih obuka za licencirane medijatore u cilju podizanja i unapređenja njihovih stručnih kapaciteta.

Shodno navedenom, Centar je u 2021.godini organizovao sledeće obuke:

2.1. Dvije bazične obuke za medijatore u građanskim sporovima u periodu 17-20. novembra 2021.godine i 22-26.decembra 2021.godine, na kojima su učestvovala 39 polaznika iz Podgorice, Bara, Kotora, Berana, Herceg Novog, Pljevalja, Rožaja, Bijelog Polja, Ulcinja i Nikšića. Obuke su sprovedene u skladu sa Pravilnikom o programu obuke za medijatore u građanskim sporovima, donešenim od strane Ministarstva pravde, i operativnim ciljem 3 Akcionog Plana Programa razvoja alternativnih načina rješavanja sporova - Ojačane stručne kompetencije posrednika u okviru kojih jedna od ključnih mjera predviđa obezbjeđivanje neophodnog broja medijatora. Polaznike su obučavali treneri Centra. Na obuci su obrađivane teme koje se odnose na: pojam medijacije, istorijski razvoj i specifičnosti u odnosu na sudski postupak; metode prevazilaženja konflikta, normativni i institucionalni okvir, praksa i podobnost predmeta za medijaciju; osnovna načela medijacije i karakteristike postupka, etička pitanja u medijaciji – konflikt interesa; pojam i vještine medijatora; priprema medijacije i postupak medijacije kroz faze postupka (uvodno izlaganje medijatora, uzimanje uvodne izjave stranaka u postupku, faza istraživanja, faza pregovaranja, izrada i upućivanje sporazuma) i komunikacijske tehnike. Obuka je takođe uključivala gledanje edukativnog filma (simulacija postupka medijacije), praktične vježbe i provjeru znanja i vještina kroz igre uloga po primjerima iz prakse;

2.2. a) Kao nastavak kontinuirane saradnje sa Njemačkom fondacijom za međunarodnu pravnu saradnju (IRZ), organizovana je online obuka na temu „Primjena medijacije u radnim sporovima – njemačko i crnogorsko iskustvo“. Online obuka se održala 14. aprila 2021.godine. Predavači na obuci su bili Martin Mihaelis, advokat i medijator iz Njemačke, i Ivan Knežević, medijator i predstavnik Centra. Obuci je prisustvovalo 60 medijatora iz Crne Gore koji su imali priliku da čuju nešto više o primjeni medijacije u radnim sporovima u Njemačkoj i uticaju individualnog radnog prava na medijaciju u Njemačkoj, ali i o medijaciji u radnim sporovima u Crnoj Gori.

b) Centar i Njemačka fondacija za međunarodnu pravnu saradnju su takođe organizovali dana 07. jula 2021.godine online seminar „Privredna medijacija-iskustva Njemačke“. Na online seminaru ekspertkinja, angažovana od strane IRZ, prof.dr. Renate Dendorfer-Ditges LL.M.MBA, njemačka advokatica i medijatorica, govorila je o normativnom okviru, karakteristikama, praksi i iskustvima Njemačke u primjeni medijacije u privrednim i potrošačkim sporovima, kao i o ulozi advokata u postupku privredne medijacije. Na online seminaru učestvovalo je 60 medijatora.

2.3. U saradnji sa Hrvatskim društvom za obiteljsku medijaciju, a cilju daljnijeg unapredjenja specijalizovanih znanja i vještina medijatora koji se bave porodičnom medijacijom, Centar je organizovao dvodnevnu online naprednu obuku “Nasilje u porodici i porodična medijacija“, koja se održala 15. i 17. decembar 2021.godine, na kojoj je prisustvovalo 37 medijatora. Predavač na obuci je bila prof.dr.sc. Marina Ajduković, profesorica na Pravnom fakultetu u Zagrebu-Odsjek za socijalni rad. Cilj obuke je bio da se medijatori upoznaju sa vrstama nasilja u porodici i partnerskim odnosima, i uticaju porodičnog nasilja na sprovođenje medijacije u porodičnim sporovima. Učesnici su takođe imali mogućnost da se upoznaju sa posebnim vještinama koje se mogu koristiti u raznim fazama i situacijama u toku porodične medijacije u slučajevima kada je prisutno nasilje u porodici. Sva predavanja su bila propraćena praktičnim primjerima i vježbama.

2.4. U cilju kontinuiranog unapredjenja znanja i vještina medijatora, posebno u sporovima radi naknade štete iz ugovor o osiguranju, Centar je organizovao online naprednu obuku na temu "Medijacija u sporovima iz ugovora o osiguranju", koja je održana 15. oktobra 2021. godine. Obuci je prisustvovalo 40 medijatora. Predavač je bio Andrija Pavićević, rukovodilac Službe za procjenu i likvidaciju šteta, u Grawe neživotnom osiguranju,

2.5. U saradnji i uz podršku Savjeta Evrope-Kancelarije u Crnoj Gori, u okviru Projekta Savjeta Evrope „HF 6 – Odgovornost i profesionalizam u pravosudnom sistemu u Crnoj Gori”, organizovana je interaktivna online radionica „Standardi Savjeta Evrope i najbolje prakse u oblasti alternativnog rješavanja sporova” za medijatore i sudije. Online radionica je održana 25. i 26. oktobra i na njoj je učestvovalo 50 medijatora i sudija. Radionica je imala za cilj unapređenje vještina i znanja sudija i medijatora za primjenu relevantnih standarda i najboljih praksi Savjeta Evrope, kao i standarda i najboljih praksi na međunarodnom nivou, uzimajući u obzir postojeće zakonodavne i institucionalne okvire za primjenu alternativnog rješavanja sporova u Crnoj Gori. Predavači na radionici su bili Leonardo D’Urso i Constantin Adi Gavrilica iz italijanskog Centra za alternativno rješavanje sporova (ADR Centar).

2.6. Centar je, u okviru svojih redovnih aktivnosti, organizovao dana 11. i 14.juna 2021.godine, dva sastanka sa medijatorima kojima je prisustvovalo 55 medijatora iz većine crnogorskih opština radi upoznavanja sa realizacijom aktivnosti, predviđenih Programom razvoja alternativnog rješavanja sporova za 2019-2021.godinu, problemima sa kojima se Centar suočava u praksi, te naporima koji se ulažu u prevazilaženju istih, sa posebnim osvrtom na institut prvog susreta sa medijatorom i Sporazum o pristupanju medijaciji.

Dalje, organizovan je i treći online sastanak medijatora 11.oktobra 2021, na kome je prisustvovalo 40 medijatora i na kome su medijatori bili upoznati sa dosadašnjom primjenom Zakona o ARS i zakonima koji su izmijenjeni kako bi bili u skladu sa ovim zakonom, kao i najčešćim problemima u praksi. Glavne teme koje su se obradile u toku sastanka su bile: izrada poravnanja u toku medijacije, potpisivanje sporazuma od strane stranaka, izrada rješenja o postavljanju medijatora, uplata predujma za medijaciju od strane stranaka i drugo.

2.7. U saradnji sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj i Međunarodnom organizacijom za razvoj prava 06. septembra 2021.godine organizovan je seminar „Onlajn medijacija u privrednim sporovima“ na kome je prisustvovalo 15 medijatora iz Podgorice, dok je još dvadesetak medijatora onlajn pratilo seminar. Predavači na seminaru su bili g.din Andrea Bandini, italijanski ekspert, član Italijanske Arbitražne komore i Udruženja medijatora, koji je učesnicima predstavio glavne karakteristike onlajn medijacije, njen značaj, prednosti i nedostatke u odnosu na tradicionalnu medijaciju, a takođe je i predstavio sam postupak onlajn medijacije kroz sve njegove faze. Drugi predavač, g.din Mladen Bukilić, ekspert za informacione tehnologije, je učesnike seminara upoznao sa glavnim tehničkim zahtjevima neophodnim za uspješno sprovođenje onlajn medijacije. Pored teorijskog dijela seminara učesnici su imali priliku da sa ekspertima razgovaraju o konkretnim temama, a u praktičnom dijelu seminara su prošli kroz sve korake korišćenja ZOOM aplikacije za svrhe sprovođenja onlajn medijacije, za šta su učesnici dobili i odgovarajuće

Uputstvo. U toku seminara je učesnicima predstavljena i publikacija „Smjernice za onlajn medijaciju – Instrumenti i tehnike“ koja je razvijena u okviru projekta a koja će biti dostupna svim medijatorima na webstranici Centra ali i u štampanoj verziji. Seminar je organizovan u okviru Projekta tehničke podrške „Jačanje privredne medijacije u Crnoj Gori“, kojeg implementiraju EBRD i IDLO uz finansijsku podršku Velikog vojvodstva Luksemburga

2.8. U saradnji sa Programskom Kancelarijom Savjeta Evrope u Podgorici, organizovane su jednodnevne obuke na temu „Etika u medijaciji“, koje su se održale 20. i 24. maja 2021. godine. Predavači na obuci su bili g.đa Gordana Ristin, sudija i medijatorica iz Republike Slovenije, i g.đa Kristina Urbanc, medijatorica i profesorica na Pravnom fakultetu u Zagrebu-Odsjek za socijalni rad. Obuci je prisustvovalo 44 medijatora koji su imali priliku da čuju nešto više o etičkim standardima i pravilima ponašanja medijatora u svim aspektima primjene medijacije, sa posebnim osvrtom na etiku u porodičnoj medijaciji i profesionalne vrijednosti medijatora, osnaživanje u procesu pripreme za učešća u porodičnoj medijaciji i osnaživanje medijatorovog identiteta i kompetencija.

2.9. Dana 15.februara 2021.godine, u saradnji sa Savjetom Evrope „Horizontalni program za Zapadni Balkan i Tursku“ je organizovana online radionica na kojoj je bila predstavljena Metodologija i mehanizmi za evaluaciju rada medijatora. Nacrt Metodologije je predstavila g.đa Jelena Arsić, konsultant angažovan od strane Savjeta Evrope, profesorica na Pravnom fakultetu Univerziteta UNION u Beogradu. koja je i uradila prvi nacrt Metodologije i koja je učesnicima radionice predstavila razloge za izradu Metodologije, strukturu Metodologije, metode i kriterijume za praćenje i ocjenu rada medijatora, kao i sam postupak praćenja i ocjene rada medijatora. Online radionici je prisustvovalo oko 30 medijatora.

3.Edukaciju relevantnih aktera u postupku medijacije –sudija, predstavnika lokalne samouprave, osiguravajućih društava

3.1. U saradnji sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj i Međunarodnom organizacijom za razvoj prava organizovana je Radionica o privrednoj medijaciji za mala i srednja preduzeća u Crnoj Gori. Radionica je održana 20. decembra 2021.godine i na istoj je prisustvovalo 25 predstavnika malih i srednjih preduzeća iz Crne Gore. Predavači na radionici su bili g.đa Marina Lutovac, direktorica Centra, g.đa Danijela Vukčević, sudija Privrednog suda Crne Gore, i g.din Andrea Bandini, italijanski ekspert, član Italijanske Arbitražne komore i Udruženja medijatora. Učesnici na radionici su imali priliku da se upoznaju sa pojmom alternativnog rješavanja sporova, medijacijom i ranom neutralnom ocjenom spora. Poseban akcenat je bio stavljen na medijaciju, njenim karakteristikama, prednostima u odnosu na sudski postupak, načinu pokretanja postupka medijacije, i fazama postupka. Takođe je predstavljena i situacija sa privrednom medijacijom u Italiji i neki interesantni primjeri iz prakse italijanskog eksperta. Pored teorijskog dijela seminara učesnicima je prikazan kratak film o simuliranoj medijaciji u toku koga su mogli vidjeti faze postupka medijacije, principe i

pravila medijacije. Učesnici su imali takođe priliku da sa ekspertima i medijatorima razgovaraju o konkretnim temama vezanim za svoje sporove i načine njihovog rješavanja.

3.2. U cilju unapređenja primjene instituta medijacije u Crnoj Gori, održani su sastanci sa predsjednicima osnovnih sudova u Podgorici, Nikšiću, Bijelom Polju, Kotoru, Herceg Novom, Cetinju, Baru, Ulcinju i Bijelom Polju i sudijama parničarima tih sudova. Tema sastanaka je bila razmatranje novih rješenja Zakona o ARS i izmjena i dopuna Zakona o parničnom postupku u dijelu koji se odnosi na medijaciju, kao i upoznavanje sa dotadašnjom praksom u primjeni instituta medijacije i razmatranje uočenih problema i nejasnoća i neujednačenosti u primjeni pomenutih zakona.

3.3. Dana 10. juna 2021.godine, organizovan je okrugli sto na temu "Medijacija i osiguravajuća društva", koji je bio namijenjen predstavnicima osiguravajućih društava. Na okruglom stolu uzeli su učešće predstavnici Grawe neživotnog osiguranja, Grawe životnog osiguranja, Nacionalnog biroa osiguravača, Lovćen osiguranja, Generali osiguranja i Sava osiguranja. koji su pokazali veliko interesovanje u vezi sa postupkom medijacije. Opšti zaključak učesnika okruglog stola, kako organizatora, tako i predstavnika osiguravajućih društava koji su prisustvovali, je da je dijalog bio konstruktivan, da su određene nedoumice otklonjene, i da će Centar, u saradnji sa osiguravajućim društvima, kao veoma bitnim akterima u postupku medijacije, nastaviti da radi na afirmaciji postupka medijacije, u smislu animiranja građana da sporove pokušaju rješavati vansudskim putem, posredstvom postupka medijacije.

3.4. Dana 09. juna 2021.godine organizovan je okrugli sto "Medijacija i lokalne samouprave", koji je bio namijenjen ovlašćenim predstavnicima lokalnih samouprava u Crnoj Gori i privrednih društava čiji su osnivači opštine, i na kome je uzelo učešće 30 službenika iz 15 crnogorskih opština (Berane, Danilovgrad, Budva, Bijelo Polje, Nikšić, Herceg Novi, Kotor, Glavni grad Podgorica, Pljevlja, Bar, Prijestonica Cetinje, Kolašin, Žabljak, Rožaje i Tuzi). U prvom dijelu sastanka predstavnici Centra su prezentovali relevantne odredbe Zakona o ARS i upoznali ih sa dosadašnjom praksom u radu Centra kada su u pitanju sporovi u kojima je jedna od strana u sporu jedinica lokalne samouprave, uočenim problemima i mogućim načinima za prevazilaženje istih. Nakon toga, ovlašćeni predstavnici opština iznosili su svoje viđenje medijacije iz ugla sredina iz kojih dolaze i poteškoća, odnosno nedoumicama sa kojima se suočavaju u implementaciji zakona.

4. Podizanje nivoa informisanosti opšte i stručne javnosti o medijaciji i alternativnom rješavanju sporova, kroz kontinuiranu promociju instituta medijacije

4.1. Programaska kancelarija Savjeta Evrope u Podgorici i Centar su organizovali Regionalnu konferenciju o domaćim i regionalnim perspektivama i izazovima u alternativnom rješavanju sporova, u okviru zajedničkog projekta Evropske unije i Savjeta Evrope „Odgovornost i profesionalizam u pravosudnom sistemu u Crnoj Gori“, a u sklopu obilježavanja „Nedelje medijacije“ u Crnoj Gori. Konferencija je održana 3. decembra 2021.godine u hibridnom formatu, i na njoj je učestvovalo oko 100 učesnika. Pored četrdesetak učesnika iz Crne Gore koji su lično prisustvovali Konferenciji, oko 50 učesnika je Konferenciju pratilo online. U radu Konferencije učestvovali su predstavnici iz 13 zemalja svijeta, koji su razmjenjivali iskustva o praksi i mehanizmima medijacije, uključujući i online medijaciju. Kroz panel diskusije o različitim etičkim,

pravnim i društvenim implikacijama alternativnog rješavanja sporova, prezentovane su dobre prakse i uloge medijatora, sudija, lokalnih samouprava, biznis zajednice i akademske zajednice. U uvodnom dijelu učesnicima su se obratili Lilja Gretarsdottir, šefica Odjeljenja za programsku saradnju u Generalnom direktoratu za ljudska prava i vladavinu prava Savjeta Evrope; Riccardo Serri, zamjenik Šefice Delegacije EU u Crnoj Gori; Marina Lutovac, direktorka Centra za alternativno rješavanje sporova u Crnoj Gori, i Evgenia Giakoumopoulou, šefica operacija u Programskoj kancelariji Savjeta Evrope u Podgorici.

4.2. Direktorica Centra za alternativno rješavanje sporova učestvovala je na Regionalnoj konferenciji „Promocija prekogranične medijacije u Jugoistočnoj Evropi“, koja je, u organizaciji Savjeta za Regionalnu saradnju – Regional Cooperation Council (RCC), održana 27. oktobra 2021.godine, u online formatu. Konferencija je okupila istaknute stručnjake iz Jugoistočne Evrope i Evropske unije, sa iskustvom u medijaciji, kao i predstavnike pravosuđa, izvršne vlasti, civilnog društva i akademske zajednice sa ciljem diskusije o efikasnim i održivim rješenjima za unaprijeđenje primjene medijacije u regionu Jugoistočne Evrope. Glavne teme obrađene na Regionalnoj konferenciji su bile: prekogranična privredna medijacija u Jugoistočnoj Evropi, restorativna pravda u zemljama JIE i medijacija u oblasti zaštite životne sredine. U panelu koji se odnosio na prekograničnu privrednu medijaciju, direktorka Centra je predstavila situaciju u vezi za medijacijom u Crnoj Gori, zakonodavni i institucionalni okvir, kao i praksu Centra za ARS.

4.3. U cilju unapređena transparentnosti rada Centra, a u vezi mjera iz Akcionog plana Programa razvoja ARS za 2019-2021, sajt Centra je redovno ažuriran i na istom su bile objavljivane sve važnije informacije o aktivnostima Centra.

4.4. U cilju kontinuirane promocije i informisanja što većeg broja građana o radu Centra i institutima medijacije i rane neutralne ocjene spora, Facebook stranica i Instagram Centra su redovno ažurirani.

4.5. U okviru svojih redovnih aktivnosti, Centar je, zavisno od potreba sudova, distribuirao promotivne materijale o medijaciji u različitim vrstama sporova i ranoj neutralnoj ocjeni spora svim sudovima u Crnoj Gori.

5. Uspostavljanje i unapređenje saradnje sa međunarodnim partnerima u cilju obezbjeđenja finansijske i ekspertske podrške

U cilju obezbjeđenja dodatnih finansijskih sredstva i ekspertske podrške neophodne za realizaciju pojedinih obaveza iz strateških dokumenata i Zakona o ARS, Centar je inicirao sastanke sa potencijalnim međunarodnim i nacionalnim partnerima. Održani su direktni i online sastanci sa predstavnicima Centra za obuku u sudstvu i Državnom tužilaštvu, Ambasade SAD u Podgorici, Programske kancelarije Savjeta Evrope u Podgorici (očekuje se nastavak saradnje i u 2022.g.), Njemačke fondacije za međunarodnu pravnu saradnju, Međunarodne organizacije za razvoj prava, Evropske banke za obnovu i razvoj i Regionalne kancelarije GIZ-a. Svi međunarodni partneri su, shodno svojim mandatima i finansijskim mogućnostima, pokazali interesovanje za pružanje kontinuirane podrške Centru.

Centar je aplicirao sa projektom kod Ambasade SAD u Podgorici i isti je krajem 2021.godine odobren. U okviru te podrške obezbjediće se oprema za Centar – 3 komputera, 3 štampača sa skenerom, dva laptopa i jedan podni multifunkcionalni štampač. Dalje, u okviru projekta Centru će biti obezbjedjenja ekspertska podrška u organizovanju konsultativnih sastanaka sa licenciranim evaluatorima spora i organizovanju okruglog stola sa predstavnicima Privredne komore, Unije poslodavaca i dr. o ranoj neutralnoj ocjeni spora, kroz angažovanje eksperata iz SAD.

7. Ostale aktivnosti Centra

7.1. Centar je uključen, u svojstvu partnera na projektu, u realizaciji regionalnog projekta Pravnog fakulteta Univerziteta CG, u okviru ERASMUS programa, koji se odnosi na razvijanje pravnih klinika na Pravnom fakultetu.

7.2. Centar je, uz ekspertsku podršku angažovanih eksperata, pripremio prvu radnu verziju Programa razvoja ARS za 2022-2024.g. koja je dostavljena Radnoj grupi za izradu pomenutog strateškog dokumenta, obrazovanoj od strane Ministarstvu pravde, ljudskih i manjinskih prava u decembru 2021.godine.

Medijatori i geografska raspoređenost

<i>Gradovi</i>	<i>Broj medijatora u građanskim stvarima</i>	<i>Broj medijatora u krivičnim stvarima</i>
Podgorica	61	10
Nikšić	9	3
Bijelo Polje	12	4
Bar	6	2
Berane	10	2
Kotor	8	1
Cetinje	7	1
Herceg Novi	10	3
Ulcinj	7	2
Pljevlja	7	3
Plav	3	2
Rožaje	6	1
Žabljak	2	1
Kolašin	2	2
Ukupno	150	37

Vrste sporova rješavanih u postupku medijacije

Predmet spora	Način pokretanja		Ukupno	Nije prihvaćena medijacija	Prihvaćena medijacija	Zaključeno poravnanje	Nije zaključeno poravnanje	U radu
	Predlog	Sud						
Država tužena	200	106	306	176	59	5	54	71

Država tužena radni spor	798	53	851	559	142	64	78	150
Imovinsko-pravni spor	121	91	212	120	70	42	28	22
Lokalna samouprava tužena	718	281	999	259	552	468	84	188
Ostalo	36	7	43	19	17	15	2	7
Potrošački	2	0	2	2	0	0	0	0
Radni spor	1279	52	1331	812	295	214	81	224
Spor male vrijednosti	303	112	415	274	68	52	16	73
Sporovi iz osiguranja	2305	64	2369	1625	399	249	150	345
Porodični	44	274	318	80	207	146	61	31
Privredni	300	129	429	298	72	38	34	59
Krivična medijacija		22	22		11	11		
UKUPNO	6106	1191	7297	4224	1903	1315	588	1170

Od ukupnog broja predmeta upućenih na medijaciju (7.297) bilo je 6.106 predloga za pokretanje postupka medijacije, što znači prije pokretanja sudskog postupka, a 1.191 predmeta je bilo upućeno od strane sudova.

Upoređujući broj predmeta upućenih na medijaciju, broj predmeta upućenih prije pokretanja sudskog postupka, broj završenih i broj predmeta u kojima je postignuto poravnanje u postupku medijacije u 2021.g. u odnosu na 2020.godinu, može se konstatovati da je situacija sledeća:

- upućeno je 104% više predmeta;
- prije pokretanja postupka pred sudom upućeno je 296% više predmeta;
- 87% je više završenih predmeta;
- 3,7% je više predmeta u kojima je zaključeno poravnanje

S obzirom da se radi o veom kompleksnoj pojavi, rezultati u ovoj oblasti ne mjere se isključivo brojem predmeta koji se rješavaju u postupku medijacije i brojem predmeta u kojima je zaključeno poravnanje, već i drugim indikatorima, poput podizanja nivoa informisanosti opšte i stručne javnosti o medijaciji, unapređenja stručnih kapaciteta medijatora i samim tim unapređenja kvaliteta medijacije u Crnoj Gori.

Kada se govori o broju predmeta koji se rješavaju u postupku medijacije, na broj definitivno utiče više faktora i to kako podsticajnih tako i ograničavajućih, odnosno ometajućih faktora.

Kada se porede statistički podaci u 2021.g. u odnosu na 2020.godinu veoma je bitno analizirati vrste predmeta u kojima je sprovedena medijacija i vrste predmeta u kojima su zaključena poravnanja, jer npr. u 2020.godini bio je veliki priliv radnih sporova, po istom osnovu, protiv istog protivnika predlagača, koji se ne pojavljuju u 2021.godini, tako da je prilikom statističkom upoređenja i analize rezultata bitno to malo šire posmatrati, uz razmatranje svih faktora koji utiču na samu statistiku. Vrsta predmeta takođe značajno utiče u startu na stepen prihvatljivosti medijacije od strane stranaka, posebno njihovih punomoćnika.

Takođe, jedan od faktora od koga u značajnom procentu zavisi uspješnost i prihvatljivost medijacije su punomoćnici stranaka-advokati koji u velikom broju slučajeva imaju negativan stav prema alternativnom rješavanju sporova, što nije karakteristično samo za Crnu Goru nego i za skoro sve zemlje. Ipak, može se konstatovati da se situacija i u tom smislu pozitivno mijenja i da se povećava broj advokata koji ima pozitivan stav prema medijaciji i prihvata rješavanje sporova na ovaj način. Takođe, sve veći broj advokata je zainteresovan da prođe obuku za medijatore.

I pored obaveznog pokušaja rješavanja sporova iz ugovora o osiguranju u postupku medijacije i tu su primjećene određene opstrukcije, kao i problemi u dostavi akata u vezi izjašnjenja i poziva za medijaciju koji se upućuju strankama. Sve prednje ukazuje na potrebu daljnje kontinuirane promocije medijacije kroz organizovanje ne samo promotivnih već i edukativnih radionica za relevantne aktere u postupku medijacije.

Jedan od prisutnih problema sa kojima se Centar suočava u pogledu rješavanja radnih sporova u situaciji kada jedna od strana u sporu nije država, tj. kada se naknada medijatorima ne pokriva iz Budžeta države je da Centar u tim slučajevima nije u istoj poziciji kao Agencija za mirno rješavanje radnih sporova jer je rješavanje radnih sporova pred Agencijom besplatno bez obzira ko su strane u sporu.

Kada se analizira statistika u 2021.godini, bitno je pomenuti i to da je, shodno novim zakonskim rješenjima, znatno povećan priliv predmeta što iziskuje potrebu za povećanjem broja zaposlenih u Centru čime bi se omogućilo adekvatno administriranje predmetima u medijaciji jer u ovom momentu od 16 sistematizovanih radnih jesta popunjeno je samo 50%, tj. broj zaposlenih je isti kao prethodne dvije godine a broj pristiglih predmeta je 100% veći (7.297 predmeta).

Dalje, većina mjera iz Akcionog plan Programa razvoja ARS-a za 2019-2021, za koje je bio zadužen Centar su realizovane, sem izuzetno kada je na realizaciju pojedinih mjera i aktivnosti uticala pandemija i ograničenja koja je nosila sa sobom, kao i nedostatak budžetskih sredstava.

Kada se govori generalno o naporima koje Crna Gora ulaže u oblasti alternativnih načina rješavanja sporova i ostvarenim rezultatima u prethodne dvije godine može se konstatovati da su četiri zadnja non-papers Evropske komisije za Crnu Goru ukazivala na pozitivne rezultate u toj oblasti.

Veoma je bitno pomenuti da se sa povećanjem broja predmeta koji se rješavaju u medijaciji unapređuje pristup pravdi i utiče na efikasnost pravosuđa. Napredak se

primjećuje i u povećanju informisanosti stručne i opšte javnosti o alternativnim načinima rješavanja sporova, posebno medijaciji, mada još uvijek i pored svih napora koji se ulažu, nije na zadovoljavajućem nivou. Na ovo umnogome utiče i činjenica da promocija zahtjeva velika finansijska sredstva.

S obzirom da se Direktiva o različitim aspektima medijacije u građanskim i privrednim sporovima ne bavi krivičnom medijacijom a Zakon o ARS se bazira na tom jedinom obavezujućem dokumentu EU o medijaciji, medijacija u krivičnim stvarima više nije u nadležnosti Centra s tim da Centar i dalje sprovodi krivičnu medijaciju i to sve dok se ne izmjeni Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku. Uređenje ovog pitanja kroz izmjenu Zakona o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku je nužno s obzirom da se već javljaju problemi oko produžetka licence krivičnim medijatorima o čemu je Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava bilo upoznato.

Realizacija Budžeta za 2021.godinu

Zakonom o budžetu za 2021.godinu, koji je donešen u junu 2021.godine, Centru je bilo odobreno **265.095,30** eura od čega je potrošeno **246.095,30** eura.

PREPORUKE:

Shodno svemu gore navedenom, a imajući u vidu svakodnevnu praksu i djelovanje Centra u okviru zakonskih obaveza, u narednoj 2022. godini posebnu pažnju treba posvetiti:

1. Usvajanju novog trogodišnjeg strateškog dokumenta u oblasti alternativnog rješavanja sporova za 2022 do 2024;
2. Izradi Analize dosadašnje primjene Zakona o ARS;
3. Izradi Funkcionalne analize Centra;
4. Jačanju ljudskih, administrativnih i tehničkih kapaciteta Centra;
5. Jačanju stručnih kompetencija medijatora i evaluatora spora kroz kontinuirano organizovanje specijalizovanih naprednih obuka za licencirane medijatore;
6. Razvijanju i implementaciji novog načina alternativnog rješavanja sporova-rane neutralne ocjene spora;;
7. Izradi Programa naprednih obuka za medijatore po modulima;
8. Podsticanju i unapređenju primjene alternativnih načina rješavanja sporova kroz kontinuirano organizovanje obuka za sudije, advokate, predstavnike Zaštitnika imovinsko-pravnih interesa Crne Gore, privredne subjekte, osiguravajuća društva, lokalne samouprave i dr.;

9. Povećanju nivoa znanja i informisanosti građana i pravnih subjekata o mogućnostima i prednostima korišćenja alternativnih načina rješavanja sporova kroz različite promotivne i edukativne aktivnosti, kao i obuku novinara radi adekvatnog izvještavanja u medijima;
10. Primjeni različitih metoda za evaluaciju rada medijatora shodno Metodologiji koja je urađena uz ekspertsku podršku Savjeta Evrope u 2021.g.;
11. Unapređenju primjene privredne medijacije kroz realizaciju projekta koji podržava Evropska banka za obnovu i razvoj a implementira Međunarodna organizacija za razvoj prava;
12. Unapređenju saradnje sa Udruženjem medijatora Crne Gore;
13. Organizovanju tradicionalne „Nedjelje medijacije u Crnoj Gori” u prvoj nedjelji decembra koja podrazumijeva organizovanje niza promotivnih i edukativnih sadržaja;
14. Kontinuiranom sprovođenju istraživanja o informisanosti i stavovima građana o ARS, kao i stavovima pojedinih aktera u postupku medijacije (stranaka, sudija, advokata, medijatora, zaštitinika i dr.);
15. Daljnjoj kontinuiranoj saradnji sa međunarodnim partnerima;
16. izradi Komentara zakona o ARS-u u cilju ujednačavanja prakse i pružanja stručne podrške medijatorima i sudijama;

direktorica,
Marina Lutovac

